

Koraalklimmers,

REEFSECRETS

28

nr 1 - 2018

Alpinisten onder water

Het woord 'alpinisten' wordt gewoonlijk in verband gebracht met stoere bergbeklimmers die met levensgevaar de hoogste toppen bedwingen. Wie kent niet het verhaal van de Nieuw-Zeelander Sir Edmund Hillary, die in 1953 samen met sherpa Tenzing Norgay de Mount Everest met succes beklom? Voor die tijd een enorme prestatie vanwege de vrij beperkte uitrusting. Sinds dat moment wordt deze hoogste berg ter wereld jaarlijks door velen bedwongen. Intussen zijn de mogelijkheden en de uitrusting zodanig geperfectioneerd, dat alle hoge en vaak gevaarlijkere bergtoppen meer dan eens zijn beklommen.

Ook onder de bevolking van de onderwaterwereld bevinden zich alpinisten: de koraalklimmers (Cirrhitidae). Dit moet echter niet te letterlijk worden genomen, want echt klimmen doen deze vissen niet. Hun naam is ontleend aan hun speciale leefwijze. Het zijn typische bodemvissen, die steunend op hun borstvinnen zich meestal op en tussen koraaltakken of op uitstekende rotsen bevinden. Vanaf deze 'uitkijkposten' hebben zij een weids uitzicht op het omringende gebied en wat zich daar afspeelt. Ze kunnen zich daar lange tijd onbeweeglijk ophouden, terwijl ze spieden naar een eventueel langs komende prooi. Ze hebben geen zwemblaas, maar in tegenstelling tot andere bodemvissen zijn ze vrij rusteloos en veranderen ze vaak van positie. Hun jachtgedrag komt ook tot uiting in hun Engelse benaming: 'hawkfish'. Evenals een onbeweeglijk in de lucht hangende havik spieden ze naar een prooi. Door deze houding en hun lichaamskleur en -tekening versmelten ze als het ware met hun omgeving, wat een verrassingsaanval vanuit een hinderlaag mogelijk maakt. Omdat koraalklimmers vrij slechte zwemmers zijn, moeten ze wel van deze jachttechniek gebruikmaken. Zodra een prooi binnen bereik komt, schieten ze vooruit om hun buit te bemachtigen, wat dikwijls succesvol verloopt. Hun prooi bestaat grotendeels uit visjes en schaaldieren (garnalen). Een uitzondering is de gaffelstaart koraalklimmer (*Cyprinocirrhites polyactis*). Deze in de Indische Oceaan voorkomende geelbruine soort is pelagisch en vertoeft vaak in gezelschap van vlaggenbaarsjes, waarmee hij op plankton jaagt.

Geschreven door: Louis Robberecht. Foto's: Marion Haarsma "Onderwaterfilm.nl"

Rugvinstralen

De familienaam Cirrhitidae heeft betrekking op hun rugvinstralen, die in een soort pluimpjes uitlopen. Deze lijken op borsteltjes (cirrhi), waardoor deze vissen ook wel als borstelbaarzen bekend staan. De vissen hebben stevige borstvinnen. Dit komt hun goed van pas, want in snelstromend water kunnen ze zich hiermee goed op het substraat vastzetten.

Koraalklimmers ondergaan gedurende hun leven een geslachtsverandering. Ze worden als vrouwtjes geboren en veranderen als de noodzaak zich voordoet in mannetjes (dat heet 'protogyne geslachtsverandering'). Evenals bij de vlaggenbaarsjes heeft een mannetje een aantal harem-vrouwtjes waarover hij waakt. Tijdens de paaitijd – meestal tijdens het invallen van de duisternis of gedurende de nacht – zwemmen de vissen paarsgewijs naar de waterspiegel. Nadat beide dieren hun voortplantingscellen hebben uitgestoten, vindt daar de bevruchting plaats. De cellen worden door de stroming meegevoerd en over een enorm gebied verspreid.

Dwerg koraalklimmer (*Cirrhitichthys falco*). De borsteltjes aan het uiteinde van de rugvinstralen zijn goed zichtbaar.

Omdat het pelagische larvestadium enkele weken in beslag kan nemen, worden koraalklimmers op tropische en subtropische koraalriffen over de hele wereld aangetroffen.

35 soorten

De familie Cirrhitidae bestaat uit negen geslachten en zo'n 35 soorten, waarvan er slechts drie in de Atlantische Oceaan voorkomen. Een ervan is de witte koraalklimmer (*Amblycirrhites earnshawi*) die uitsluitend bij het eiland Ascension voorkomt. Deze vis wordt maximaal zeven centimeter groot en zit vaak op kalkalgen, in rotsspleten en op rolstenen tot een maximum diepte van 25 meter.

De tien centimeter groot wordende Caraïbische koraalklimmer (*Amblycirrhites pinos*) wordt in de Westatlantische Oceaan, onder andere bij het eiland St. Helena, aangetroffen. De kop is roodgevekt en het lichaam is bedekt met verticale banden. De derde soort, de West-Afrikaanse koraalklimmer (*Cirrhitites atlanticus*), is met 18 centimeter de grootste.

De meeste koraalklimmers zijn klein van stuk. Zo is de dwergkoraalklimmer (*Cirrhitichthys falco*) met zijn slechts zeven centimeter zeker een van de kleinste. Het visje is prachtig van kleur: rode stipfels en strepen en blauwe vinnen. De cirrhi op de rugvinstralen zijn duidelijk waarneembaar. Nog een kleine soort is de gevlekte koraalklimmer (*Cirrhitichthys oxycephalus*).

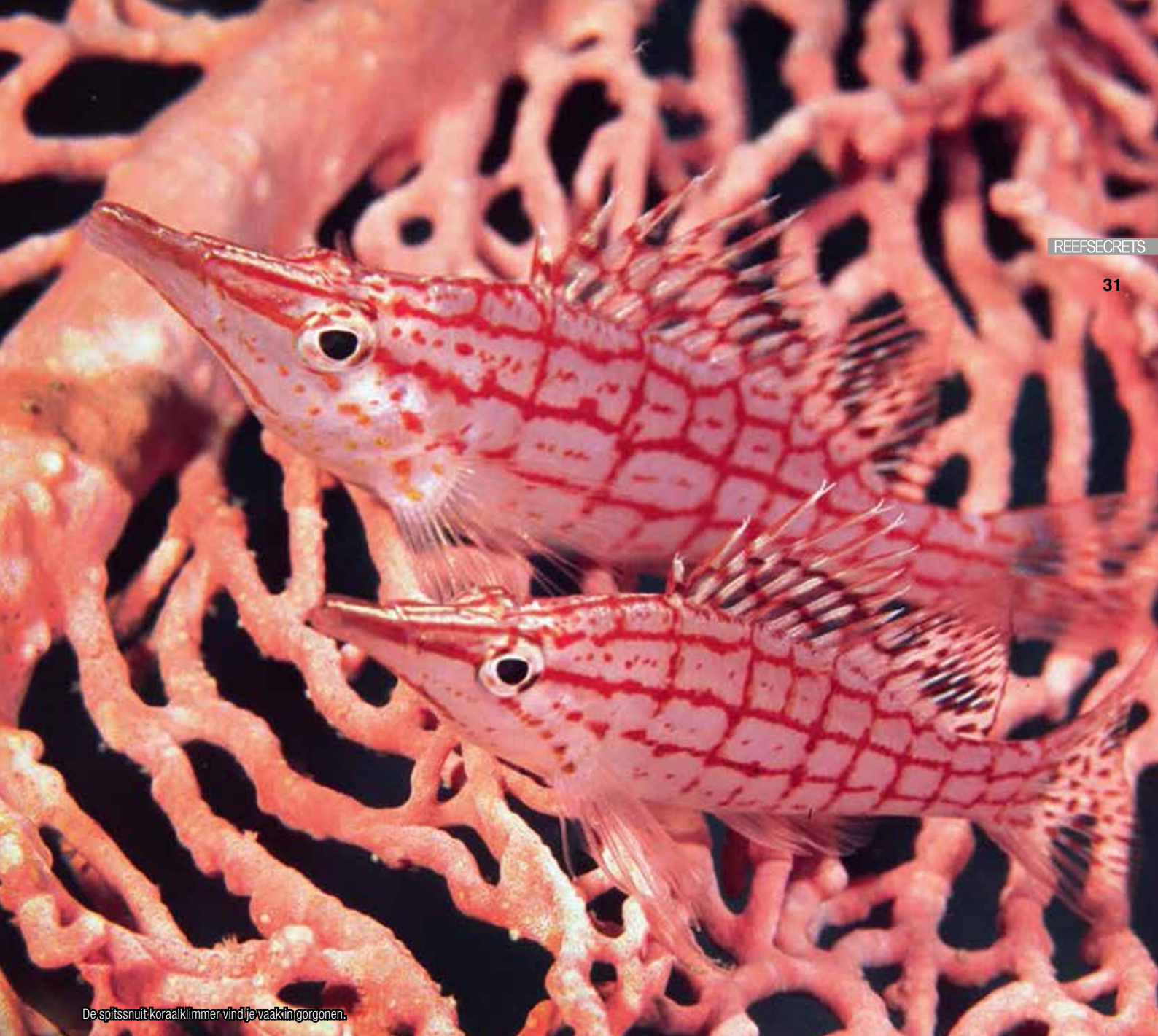
Dit dier wordt maximaal tien centimeter. Zijn lichaam is bedekt met mooie oranjerode vlekken. Deze soort komt voor tot een diepte van 40 meter. Maar er zijn ook grotere soorten zoals de halfgevekte koraalklimmer, die 29 centimeter wordt en bijna uitsluitend bij oceaaneilanden voorkomt. Naast zijn rode kop en donkere vlekken is een witte lengtestreep typerend voor deze soort, met als variant een kleine, witte vlek. Met zijn 28 centimeter behoort de reuzen koraalklimmer (*Cirrhitites pinulatus*) tot de grote soorten. Hij leeft in zeer ondiep water (0,3-3 meter), dus in de brandingszone, vooral op stenen. Zijn donkere lichaam is bedekt met helderwitte vlekken.

Rode koraalklimmer *Paracirrhites arcatus*

Gouden koraalklimmer *Cirrhitichthys aureus*

De spitssnuitkoraalklimmer vindt je vaak in gorgonen.

Spitssnuit

Een heel bekende soort, die ook bij liefhebbers van tropische zeeaquaria vaak wordt verzorgd, is de spitssnuitkoraalklimmer (*Oxycirrhites typus*). Deze soort huist op steile riffen, vaak op gorgonen, meestal dieper dan 25 meter. Hij is prachtig gekleurd: roodgelijnde vierkanten op een witte basis. Vanwege zijn spitse snuit is zijn voedsel tot kleine kreeftachtigen beperkt. Hoewel de meeste koraalklimmers een solitair bestaan leiden, komt de spitssnuitkoraalklimmer af en toe ook wel in kleine groepjes van zo'n vijf exemplaren voor. Aquariumhouders dienen er wel rekening mee te houden dat deze vissen helder, zuurstofrijk water verlangen. Een andere soort is de slanke of Forsters koraalklimmer (*Paracirrhites forsteri*). Deze soort is vaak op vooruitstekende

rotsen en koraalblokken te vinden, van heel ondiep (1 meter) tot een diepte van 33 meter. Zijn kleur is variabel: een brede, donkere horizontale band, terwijl de kop is bezaaid met lichte of donkere stippen. Door hun plaatsgebonden, rustige leefwijze vormen koraalklimmers een uitstekend foto-object voor onderwaterfotografen, te meer omdat ze in het algemeen een schitterende kleur en lichaamstekening hebben. Als je hen rustig benadert, blijven ze kalm op hun plaats zitten, wat het maken van mooie opnamen aanzienlijk vergemakkelijkt.

Zachte landing

Alpinisme valt onder de 'zeer gevaarlijke sporten'. Jaarlijks komen vele bergbeklimmers op bergtoppen over de hele wereld om het leven.

Buitenstaanders rangschikken ook de onderwatersport onder de categorie gevaarlijk. Beoefenaars weten echter wel beter. Door de algemeen goede opleidingen, geavanceerde uitrusting en het onvolprezen buddiesysteem is het aantal ongevallen in deze sport, gerelateerd aan het grote aantal beoefenaars, uiterst gering. Verder is er één groot voordeel in vergelijking met alle andere vormen van sport op het land of in de lucht: door het gebruik van trimjacks speelt de zwaartekracht bijna geen rol en is een zachte landing altijd gegarandeerd!

Door hun plaatsgebonden, rustige leefwijze vormen koraalklimmers een uitstekend foto-object.

